

Geïsoleerde kerk of toch niet?

Laatst stond ik even een moment stil bij allerlei bijzondere religieuze plekken in verschillende landen die ik ooit bezocht heb. En als je aan dat soort plekken denkt dan schieten al snel de grootste en bekendste kerken en kathedralen, kloosters of bedevaartsoorden je in gedachten. En alhoewel ik al een aantal van dat soort bijzondere plaatsen heb bezocht en er van onder de indruk was, is er geen plek die mij zo heeft geïntrigeerd als de kleine fjellkirke (Noors voor ‘bergkerk’) in een vallei genaamd Espedalen in het centrum van Noorwegen.

Het is geen uitzonderlijk gebouw zoals de oude Noorse staafkerken, maar een heel gemiddeld houten kerkje zoals je er wel meerdere hebt in Noorwegen.

In mijn kindertijd verbleven mijn ouders een paar keer in de buurt van Espedalen op een camping. Daar had je een groot meer waar mijn broers en ik graag gingen zwemmen. En daar midden op het meer omringd door water, op het uiteinde van een dun schiereilandje, lag de kleine fjellkirke: mysterieus en moederziel alleen. Dikwijls zwommen we ernaar toe vanaf een ander schiereiland dat dichtbij lag en klommen we aan land om het kerkje eens van binnen te bekijken. Er was niets of niemand te bekennen en het was er compleet stil. Ik vroeg mij dan dikwijls af waarom men ooit dat kerkje juist daar had gebouwd. De streek was grotendeels verlaten! Kerken bouw je toch in de stad?

Waarom daar?

Later drong het pas tot me door waarom dat kerkje daar stond. Het werd begin jaren '70 gebouwd om de bewoners van de afgelegen Espedalen-vallei te bedienen. Die vallei, diep weggestopt in de bergen, herbergt verspreide boerderijen, vakantiehuisjes en de restanten van oude mijnwerkersnederzettingen. Vooral in de barre winters was het voor de lokale bevolking een hele tocht om de dichtstbijzijnde parochiekerken te bereiken voor een dienst. Bovendien was de locatie van de kerk, midden op het meer, niet toevallig gekozen: ze lag pal naast een oude mijnwerkersbegraafplaats (op het aangrenzende schiereiland), die al sinds de 19de eeuw bestond. Zo verbond het gebouw de geïsoleerde gemeenschap niet alleen met elkaar, maar ook met de rijke geschiedenis van de vallei. En dat doet het nog steeds, want opvallend genoeg worden er af en toe nog steeds zondagse diensten gehouden.

Een kerk die niet verborgen blijft

Het deed mij denken aan de woorden uit Mattheüs 5:14: ‘een stad die op een berg ligt kan niet verborgen blijven’. In mijn hoofd verving ik het woordje ‘stad’ al met ‘kerk’. Want grappig genoeg wordt het kerkje van Espedalen ‘bergkerk’ genoemd ook al staat het in een dal. Toch was het geen onzichtbare kerk: doordat het zich in het midden van het meer bevindt is het, ondanks de bomen op het eiland, toch opvallend zichtbaar.

Kerk als ‘fjellkirke’

Vaak denken wij vandaag dat wij als kerk een soort fjellkirke in een verlaten dal zijn geworden: geïsoleerd, niet meer belangrijk in de maatschappij en onzichtbaar. Bekommert iemand zich nog om de kerk? Toch is niets minder waar. Een kerk die verstopt lijkt te zitten tussen bomen midden op een meer, is juist heel zichtbaar voor de omgeving en voor de mensen die haar zoeken en haar nodig hebben. Want juist vandaag, in een samenleving waarin mensen zich steeds vaker eenzaam, afgezonderd en zinloos voelen (mede door het individualisme, consumentisme en schermgebruik) is een plek van ontmoeting, hoop, verbondenheid en herinnering heel belangrijk. De kerk kan die plek zijn, sterker nog: wij moeten het zijn! Niet alleen voor onze eigen leden, maar ook voor de mensen daarbuiten.

Zoals Jezus zo mooi zegt: ‘Jullie zijn het licht voor de wereld... je steekt geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, je zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is.’ (Mat. 5:15) Het is nu aan ons om te bedenken hoe wij dat licht kunnen zijn, zichtbaar voor de hele omgeving. Als een bergkerk die onder Gods leiding een zegen mag zijn voor haar omgeving. Amen!

*Jullie zijn het licht voor de wereld.
Een stad die op een berg ligt,
kan niet verborgen blijven.*